

Vzdělávací program nástavbového oboru^{*} PRACOVNÍ LÉKAŘSTVÍ

1	Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru	1
2	Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru	1
2.1	Specializovaný výcvik – v délce minimálně 36 měsíců	2
3	Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů	3
4	Všeobecné požadavky	8
5	Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru	8
6	Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost	9
7	Charakteristika akreditovaných pracovišť	9
7.1	Akreditovaná pracoviště (AP)	10
7.2	Vysvětlivky – požadavky na pracoviště	12
8	Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální a technické vybavení pro jejich realizaci	14
8.1	Charakteristika vzdělávacích aktivit	14
9	Doporučená literatura	22

* Certifikovaný kurz (název „nástavbový obor“ vyplývá z legislativní zkratky dle vyhlášky č. 185/2009 Sb., o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů).

1 Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru

Cílem vzdělávání je dosažení úplné kvalifikace v nástavbovém oboru pracovní lékařství, tzn. příprava absolventa schopného hodnotit vliv pracovní činnosti, pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví pracovníků. Zvláštní odborná způsobilost v pracovním lékařství opravňuje k samostatné činnosti v pracovně lékařské péči v rozsahu stanoveném koncepcí oboru.

2 Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru

Podmínkou pro zařazení do oboru pracovní lékařství je získání specializované způsobilosti v oboru vnitřní lékařství, dětské lékařství, všeobecné praktické lékařství nebo hygiena a epidemiologie.

Vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době podle ustanovení § 83 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Vzdělávání může probíhat jako rozvolněná příprava, to je při nižším rozsahu, než je stanovená týdenní pracovní doba. V tomto případě celková délka, úroveň a kvalita nesmí být nižší než v případě celodenní průpravy.

Celková délka přípravy v oboru pracovní lékařství je v minimální délce 36 měsíců, z toho

2.1 Specializovaný výcvik – v délce minimálně 36 měsíců

Část I.

a) povinná praxe

Akreditované pracoviště	Počet měsíců
vnitřní lékařství ^{1), 2)} – standardní interní lůžkové oddělení s neselektovaným příjmem pacientů	8
chirurgie ^{1), 3)} – lůžkové oddělení všeobecné chirurgie (s minimálním počtem 35 lůžek)	2
neurologie ^{1), 4)}	1
anesteziologie a intenzivní medicína ^{1), 5)} – lůžkové oddělení resuscitační a intenzivní péče	1

Pokud byla povinná praxe v minimálním požadovaném rozsahu absolvována v průběhu vzdělávání v základním oboru, nemusí se absolvovat znovu a započítá se. Postup do povinné praxe v oboru je podmíněn splněním všech požadavků stanovených v rámci povinné praxe.

b) povinná praxe v oboru

Akreditované pracoviště	Počet měsíců	
pracovní lékařství ^{6), 7), 8)}	22	
<i>z toho</i>	akreditované pracoviště zabývající se základní pracovně lékařskou službou ⁶⁾	12
	akreditované pracoviště hodnotící zdravotní rizika při práci ⁷⁾	4
	akreditované pracoviště zabývající se problematikou nemocí z povolání ⁸⁾	6
dermatovenerologie ^{1), 9)}	3 týdny	
ortopedie ^{1), 10)}	2 týdny	
otorinolaryngologie ^{1), 11)}	3 týdny	

Je možné rozdělení praxe na více kratších úseků během vzdělávání v rámci povinné praxe v oboru.

c) doporučená doplňková praxe

Akreditované pracoviště	Počet měsíců
alergologie a klinická imunologie ^{1), 12)}	1
rehabilitační a fyzikální medicína ^{1), 13)}	1
hygiena a epidemiologie ^{1), 14)}	1

Část II.**d) účast na vzdělávacích aktivitách – povinná**

Kurzy, semináře	Počet dní
kurz Lékařská první pomoc ¹⁵⁾	3
kurz Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy ¹⁵⁾	2
kurz Prevence škodlivého užívání návykových látek a léčba závislostí ¹⁵⁾	1
kurz Radiační ochrana ¹⁶⁾	1
specializační kurz Pracovní lékařství ¹⁷⁾ – před závěrečnou zkouškou	10

Pokud výše uvedené kurzy byly absolvovány v rámci jiného vzdělávacího programu v době ne delší než 5 let, nemusí být absolvovány znovu a započítají se.

e) účast na vzdělávacích aktivitách – doporučená

Kurzy, semináře
účast na krajských seminářích, kongresech a dalších akcích odborné Společnosti pracovního lékařství (dále jen „SPL“) a odborné Společnosti nemocí z povolání ČLS JEP (dále jen „SNP ČLS JEP“), klinik pracovního lékařství, zdravotních ústavů a hygienických stanic, na konzultačních dnech pro profesionální onemocnění a profesní dermatózy a hodnocení rizik
další odborné akce pořádané a garantované Institutem postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (dále jen „IPVZ“) nebo SPL nebo SNP ČLS JEP nebo Českou lékařskou komorou (dále jen „ČLK“) atd.

3 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů

Nedílnou součástí vzdělávacího programu je vedení záznamu o provedených výkonech (logbook) a průkazu odbornosti lékaře (odborný index). Potvrzené výkony musí být doložitelné ve zdravotnické dokumentaci. Počet výkonů uvedený v logbooku je stanoven jako minimální. Předpokládá se absolvování nebo asistence u takového počtu výkonů, aby školenec zvládl danou problematiku jak po teoretické, tak i po praktické stránce.

3.1 Teoretické znalosti a praktické dovednosti

3.1.1 Hodnocení pracovního prostředí a pracovní činnosti

Teoretické znalosti

- Rozpoznat a zhodnotit expozice zátěží faktory pracovního prostředí a pracovní činnosti na zdraví.
- Zařadit do příslušné kategorie práce podle druhu a stupně rizika.
- Navrhnout vhodná preventivní opatření na pracovištích k optimalizaci pracovních podmínek včetně režimu práce.
- Konzultace vhodnosti osobních ochranných pracovních prostředků, konzultace při zavádění nových strojů, zařízení, materiálů a technologií.

Praktické dovednosti

- Posouzení pracovišť a pracovní činnosti vlastním pozorováním včetně využití základních detekčních metod.
- Znalost metod měření fyzikálních, chemických a biologických faktorů pracovního prostředí.
- Znalost metod měření a hodnocení fyzické, tepelné a neuropsychické zátěže.
- Posouzení ergonomického řešení pracovního místa.
- Rozhodování o specializovaných a laboratorních vyšetřeních.
- Vyhodnocení výsledků těchto vyšetření.
- Vypracování posudků o stavu pracovního prostředí a zátěži pracovních činností a návrhu preventivních opatření.
- Znalost principů komunikace a vnímání rizika.

3.1.2 Hodnocení zdravotního stavu pracovníků

Teoretické znalosti

- Rozhodovat o zařazení pracovníků k práci odpovídající jejich zdravotnímu stavu, fyzickým a duševním schopnostem.
- Posuzovat zdravotní způsobilost k práci, navrhnout preventivní zdravotnická opatření a intervenční programy podpory zdraví.
- Rozpoznat a zhodnotit odchylky od zdraví, posoudit jejich vztah k vykonávané práci, diagnostikovat poškození zdraví z práce, navrhnout preventivní, léčebná a posudková opatření včetně těch, která se týkají nemocí z povolání.

Praktické dovednosti

- Komplexní vyšetření metodami běžnými v pracovním lékařství včetně detailní pracovní anamnézy.
- Indikování specializovaných, pomocných a laboratorních vyšetření včetně vyhodnocení výsledků s využitím biostatistických metod.

- Monitorování a praktické použití skupinových ukazatelů zdraví (nemocnost, pracovní neschopnost pro nemoc aj.).
- Zhodnocení vlivu práce na zdravotní stav a návrh dalších opatření preventivních a léčebných.

3.2 Seznam provedených výkonů

3.2.1 Hodnocení pracovního prostředí

Faktory pracovního prostředí

Znát charakteristiky fyzikálních, chemických a biologických faktorů, způsoby jejich přenosu nebo vstupu do organismu, metabolismus chemických látek, mechanismy působení. Účinky na zdraví. Metody stanovení a měření velikosti expozice. Biologické expoziční testy. Vztah mezi velikostí expozice a účinky, přípustné expoziční limity.

Preventivní opatření k ochraně zdraví

Znát základní metody měření osvětlení, hluku, prachu, vibrací a mikroklimatu a detekční stanovení chemických škodlivin v ovzduší. Vypracovat program měření nebo odběrů vzorků, vyhodnotit výsledky a vypracovat posudek s rámcovým návrhem opatření k omezení rizika.

Fyziologické podklady tepelné rovnováhy

Znát metody stanovení mikroklimatických podmínek a odezvy organismu na ně (souhrnná tepelná zátěž). Možné zdravotní důsledky nepřiměřené klimatické zátěže. Limitní hodnoty. Horké provozy. Preventivní opatření k ochraně zdraví.

Posouzení pracovišť

Posoudit stavební provedení a prostorové uspořádání, vliv pracovních (výrobních) zařízení a technologií na pracovní prostředí. Větrání a vytápění. Osvětlení a barevná úprava. Jednotlivé faktory pracovního prostředí. Možná rizika poškození zdraví. Zásady bezpečnosti práce. Sanitární zařízení, zařízení společného stravování a ubytovny, poskytované podnikem. Vliv závodu na okolí. Vyhodnotit výsledky vyšetření a vypracovat posudek včetně návrhu preventivních opatření k ochraně zdraví (technických, organizačních, náhradních).

Minimální počet samostatných úkonů pro zvládnutí základních dovedností při hodnocení faktorů pracovního prostředí

Faktory pracovního prostředí	Počet pracovišť
Osvětlení	4
Hluk	3
Vibrace přenášené na ruce	2 typy prací
Vibrace přenášené na tělo	2 typy prací
Prašnost	3
Toxické látky	6
Teplotně vlhkostní podmínky	3
Celkové posouzení pracovišť	3

3.2.2 Hodnocení pracovní činnosti

Tělesná práce

Fyziologické základy svalové práce. Typy svalové práce (dynamická, statická). Pracovní poloha. Odezva orgánů a funkcí na svalovou práci (zejm. kardiopulmonální, humorální změny). Metodika stanovení a hodnocení zátěže fyzickou prací. Možné zdravotní důsledky nepřiměřené fyzické zátěže. Vztah mezi velikostí expozice a účinky na zdraví, hygienické (fyziologické, ergonomické) limity.

Preventivní opatření k ochraně zdraví

Vypracovat snímek pracovní činnosti, ovládat hodnocení energetického výdeje a svalové síly podle tabulek, sledování a využívání srdeční frekvence jako ukazatele fyzické zátěže. Základní antropometrické měření, stanovení a hodnocení ergonomických parametrů pracovního místa.

Neuropsychická a senzorická pracovní zátěž

Neurofyziologické základy senzorické a neuropsychické pracovní zátěže. Podíl psychických procesů na pracovní činnosti. Individuální vlastnosti a motivace ve vztahu k práci. Pracovní prostředí a pracovní činnost ve vztahu k senzorické a neuropsychické zátěži a psychologii. Metody měření a hodnocení neuropsychické zátěže. Možné zdravotní důsledky nepřiměřené neuropsychické zátěže. Psychosociální stres. Kategorizace prací. Preventivní opatření k ochraně zdraví.

Komplexní hodnocení pracovní činnosti

Znát celkové posouzení pracovní zátěže. Posouzení zdravotní způsobilosti k zaměstnání a vhodnosti pracovního zařazení (antropometrické parametry, zdatnost, schopnosti). Biologické rytmy. Práce na směny. Únava. Zotavení. Režim práce a odpočinku.

Minimální počet samostatných úkonů pro zvládnutí základních dovedností při hodnocení vlivů faktorů pracovní činnosti

Faktory pracovní činnosti	Počet
Dynamická a statická práce	4 typy prací
Práce malými svalovými skupinami	2 typy prací
Ergonomické parametry pracovního místa a pracovní polohy	4 pracoviště (z toho 1 velín)
Neuropsychická a senzorická zátěž	2

3.2.3 Hodnocení zdravotního stavu

Vztah práce a zdraví, podpora zdraví, nemoci ovlivněné prací, nemoci z povolání. Příčiny, patogeneze, klinický obraz, diagnostika, léčení, prevence nemocí z povolání, ohrožení nemocemi z povolání a profesionálních otrav. Diagnostika, vyšetřovací metody. Posuzování a uznávání nemocí z povolání. Ukazatelé zdravotního stavu jednotlivce a skupin, epidemiologická šetření. Preventivní prohlídky a posuzování zdravotní způsobilosti k práci. Práce mladistvých, žen a osob staršího věku a hendikepovaných. Preventivní a pracovní rehabilitace.

Metodika vyšetření pracovníků v rámci preventivních prohlídek a konziliárních vyšetření (pracovní anamnéza, fyzikální klinické vyšetření, program pomocných, laboratorních a speciálních vyšetření). Zhodnocení výsledků. Vypracování závěru o zdravotním stavu a návrh dalšího postupu.

Zásady organizace první pomoci, opatření pro případ nehod, standardní metodika první pomoci, vybavení lékárníček.

Minimální počet samostatných úkonů pro zvládnutí základních dovedností

Základní dovednosti	Počet osob
Základní klinická vyšetření	200 osob z různých pracovišť, s podezřením na nemoc z povolání, s uznanou nemocí z povolání, s ohrožením nemocí z povolání
Vodní chladový test a prstová pletysmografie	30
Tónová audiometrie	30
Účast na specializovaných vyšetřeních při podezřeních na nemoc z povolání prováděných dermatovenerologem, neurologem, ortopedem a otorinolaryngologem	20
Účast na hodnocení rtg snímků plic	100
Spirometrická vyšetření, včetně křivky průtok-objem	30
Zátěžový EKG test ke stanovení tělesné zdatnosti	10

4 Všeobecné požadavky

Absolvent nástavbového oboru:

- musí znát standardní dokumentaci používanou v oboru pracovní lékařství – chorobopis a denní dekurs, list o prohlídce mrtvého, návrh lázeňského léčení, hlášení onkologické, hlášení některých infekčních nemocí, hlášení o pracovním úrazu, hlášení nežádoucího účinku léčivých přípravků, náležitosti lékařské zprávy, dokumentaci pro potřeby pojišťoven,
- musí znát standardní dokumentaci používanou v pracovním lékařství – podrobný výpis ze zdravotnické dokumentace registrujícího všeobecného praktického lékaře, žádost o ověření pracovních podmínek, lékařský posudek o zdravotní způsobilosti k práci, lékařské posudky o uznání a neuznání nemoci z povolání, o ukončení nemoci z povolání, o uznání ohrožení nemoci z povolání, posudek o hodnocení za bolest a ztížení společenského uplatnění pro nemoc z povolání, hlášení národnímu registru nemocí z povolání, musí znát postup při návrhu na přezkoumání posudku a další příslušné legislativní předpisy.
- má základní znalosti posudkového a revizního lékařství, lékařské etiky, právních předpisů ve zdravotnictví, organizace zdravotnické služby a ekonomiky zdravotnictví,
- osvojí si provozní a administrativní činnosti a management týmové práce,
- osvojí si základy počítačové techniky jako prostředku pro ukládání a vyhledávání dat, odborných informací a komunikace,
- osvojí si základy zpracování epidemiologických studií.

5 Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru

Vzdělávání probíhá pod vedením přiděleného školitele na akreditovaném pracovišti.

- a) Průběžné hodnocení školitelem
  - záznamy o absolvované praxi a provedených výkonech do průkazu odbornosti (odborný index) v šestiměsíčních intervalech.
- b) Předpoklad přístupu k závěrečné zkoušce
  - absolvování požadované praxe potvrzené všemi školiteli se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí,
  - předložení potvrzení o provedených kompletních výkonech v logbooku,
  - potvrzení o absolvování kurzů, vědeckých a vzdělávacích akcí (viz tab. Část II.),
  - předložení publikace přijaté v odborném lékařském tisku.
- c) Vlastní závěrečná zkouška
  - *praktická část* – posouzení zdravotního stavu zaměstnance ve vztahu k jeho konkrétní práci (pracovní prostředí, fyzická a psychická zátěž, další rizikové faktory),
  - *teoretická část* – 3 odborné otázky.

6 Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost

Absolvováním nástavbového oboru zdravotničtí pracovníci získávají zvláštní odbornou způsobilost pro vymezené činnosti, které prohlubují získanou specializovanou způsobilost.

Absolvent nástavbového oboru pracovní lékařství získává zvláštní odbornou způsobilost, která ho opravňuje k samostatné práci v ambulantní sféře nebo na lůžkových pracovištích pracovního lékařství včetně primární pracovně lékařské péče (závodní preventivní péče).

7 Charakteristika akreditovaných pracovišť

Pracoviště zajišťující výuku školenců musí být akreditováno (ustanovení §13 zákona č. 95/2004 Sb.). Pracoviště musí zajistit školenci absolvování vzdělávacího programu. K tomu slouží řádné a plné zapojení školence do práce a dále umožnění studia a pobytu na jiném akreditovaném pracovišti poskytujícím část přípravy, která není dostupná na vlastním pracovišti. Vzhledem k rozdílnému rozsahu poskytované odborné péče a výuky se rozlišují následující typy pracovišť. Minimální kritéria akreditovaných pracovišť jsou dána splněním odborných, provozních, technických a personálních předpokladů.

Nedílnou součástí žádosti o udělení akreditace je plán přípravy školence.

7.1 Akreditovaná pracoviště (AP)

7.1.1 Akreditované pracoviště zabývající se základní pracovně lékařskou službou

Personální požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Vedoucí AP/školitel má nejvyšší vzdělání v oboru a nejméně 10 let výkonu povolání lékaře v oboru specializace nebo specializovanou způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost v oboru pracovní lékařství a min. 5 let od získání specializované způsobilosti nebo zvláštní odborné způsobilosti a s minimálním úvazkem 0,5. • Poměr školitel/školeneček – 1:1-2. • Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci pracoviště profesním životopisem a přehledem svých odborných a pedagogických aktivit v posledních 5 letech. • Spolu se žádostí je nutno předložit plán plnění povinností stanovených vzdělávacím programem. Pokud pracoviště zajišťuje více než jednu část, vždy výukový plán předkládá.
Materiální a technické vybavení	<ul style="list-style-type: none"> • Zajišťuje komplexní primární pracovně lékařskou péči v souladu s vyhláškou č. 145/1988 Sb. • Materiální a technické vybavení odpovídající platné legislativě.
Požadované výkony	<ul style="list-style-type: none"> • Preventivní lékařské prohlídky osob různých pracovních skupin. • Posouzení rizik na pracovištích vyšetřovaných osob, nabídka preventivních programů, zajištění výuky první pomoci v podnicích, konzultační činnost v otázkách ochrany zdraví při práci. • Posuzování zdravotní způsobilosti k práci a ke službě podle platných předpisů a další úkony podle vyhlášky č. 145/1988 Sb.
Jiné požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Pracoviště má v primární pracovně lékařské péči nejméně 1000 osob, z nichž alespoň 300 je zařazeno v kategorii 2R, 3 nebo 4 (dle vyhlášky č. 432/2003 Sb.) nebo jejich práce vyžaduje zvláštní zdravotní způsobilost. • Nutná návaznost na komplement, doplňkové obory.
Vědecko výzkumná činnost AP	<ul style="list-style-type: none"> • AP rozvíjí výzkumnou činnost, jeho pracovníci publikují odborná sdělení v domácích i zahraničních časopisech a podílejí se na řešení výzkumných úkolů. Školeneček by se měl seznámit během své přípravy se zásadami vědecké práce, měl by mít možnost seznámit se s výzkumnou činností pracoviště, případně se na ní podílet. • Přístup k odborné literatuře, včetně informačních databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení).

7.1.2 Akreditované pracoviště hodnotící zdravotní rizika při práci

Personální požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Vedoucí AP/školitel má nejvyšší vzdělání v oboru a nejméně 10 let výkonu povolání lékaře v oboru specializace nebo specializovanou způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost v oboru pracovní lékařství a min. 5 let od získání specializované způsobilosti nebo zvláštní odborné způsobilosti a s minimálním úvazkem 0,5. • Poměr školitel/školeneček – 1:1-2. • Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci pracoviště profesním životopisem a přehledem svých odborných a pedagogických aktivit v posledních 5 letech. • Spolu se žádostí je nutno předložit plán plnění povinností stanovených vzdělávacím programem. Pokud pracoviště zajišťuje více než jednu část, vždy výukový plán předkládá.
Charakteristika pracoviště	<ul style="list-style-type: none"> • Zajišťuje specializovanou pracovně lékařskou péči. Umožňuje získání znalostí a absolvování výkonů uvedených v částech 3.1.1, 3.2.1 a 3.2.2.
Požadované výkony	<ul style="list-style-type: none"> • Hodnocení pracovního prostředí a pracovní činnosti na konkrétních pracovištích (osvětlení, hluk, vibrace, prašnost, toxické látky, teplotně vlhkostní podmínky, dynamická a statická práce, práce malými svalovými skupinami, ergonomické parametry pracovního místa, a pracovní polohy, neuropsychická a senzorická zátěž a jiné). • Preventivní lékařské prohlídky osob různých profesních skupin.
Jiné požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Přístup k odborné literatuře, včetně informačních databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení).

7.1.3 Akreditované pracoviště zabývající se problematikou nemocí z povolání

Personální požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Vedoucí AP/školitel má nejvyšší vzdělání v oboru a nejméně 10 let výkonu povolání lékaře v oboru specializace nebo specializovanou způsobilost nebo zvláštní odbornou způsobilost v oboru pracovní lékařství a min. 5 let od získání specializované způsobilosti nebo zvláštní odborné způsobilosti a s minimálním úvazkem 0,5. • Poměr školitel/školeneček – 1:1-2. • Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci pracoviště profesním životopisem a přehledem svých odborných a pedagogických aktivit v posledních 5 letech. • Spolu se žádostí je nutno předložit plán plnění povinností stanovených vzdělávacím programem. Pokud pracoviště zajišťuje více než jednu část, vždy výukový plán předkládá.
Charakteristika pracoviště	<ul style="list-style-type: none"> • Zajišťuje specializovanou pracovně lékařskou péči, umožňuje získání znalostí a absolvování výkonů uvedených v částech 3.1.2 a 3.2.3.
Požadované výkony	<ul style="list-style-type: none"> • Výkony umožňující zajištění komplexní specializované pracovně lékařské péče dle platné legislativy a standardních postupů.
Jiné požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Nutná návaznost na komplement a doplňkové obory. • Přístup k odborné literatuře, včetně informačních databází (zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení).

7.2 Vysvětlivky – požadavky na pracoviště

- 1) Pracoviště je akreditováno pro společné stáže vzdělávacího programu tohoto i jiného oboru v rámci vlastního zdravotnického zařízení nebo smluvního zařízení.
- 2) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem vnitřní lékařství, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
- 3) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem chirurgie, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
- 4) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem neurologie, to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
- 5) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem anesteziologie a intenzivní medicína, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“. Pracoviště musí mít minimální personální vybavení stanovené podle „Seznamu zdravotních výkonů s bodovými hodnotami (Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 439/2008 Sb.)“, a to pro kapitolu „7.1.1. OD resuscitační péče kromě neonatální 00051, 00052, 00053, 00061 a 00062“ a kapitolu „7.1.4. OD intenzivní péče nižšího stupně 00057, 00058, 00068 a 00078“. Pracoviště musí mít minimální technické vybavení stanovené podle „Seznamu zdravotních výkonů s bodovými hodnotami (Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 439/2008 Sb.)“, a to pro kapitolu „7.2.1.1. OD resuscitační péče o pacienta s TISS 30 a více body 00051, 00052, 00053“, kapitolu „7.2.1.3. OD intenzivní péče nižší stupeň o pacienta s TISS 15-19 body 00057“, kapitolu „7.2.1.4. OD intenzivní péče nižší stupeň o pacienta s TISS 9-14 body 00058“, kapitolu „7.2.2.1. OD resuscitační péče o kojence, děti a dorost 00061“, kapitolu „7.2.2.4. OD intenzivní péče o kojence, děti a dorost nižší stupeň 00068“ a kapitolu „7.2.3.4. OD porodnické

- intenzivní péče 00080“ a kapitolu „7.2.3.5. OD porodnické intermediární péče 00082“.
- 6) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem pracovní lékařství, to v části „akreditované pracoviště zabývající se základní pracovně lékařskou službou“.
  - 7) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem pracovní lékařství, to v části „akreditované pracoviště hodnotící zdravotní rizika při práci“.
  - 8) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem pracovní lékařství, to v části „akreditované pracoviště zabývající se problematikou nemocí z povolání“.
  - 9) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem dermatovenerologie, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
  - 10) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem ortopedie, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
  - 11) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem otorinolaryngologie, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
  - 12) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem alergologie a klinická imunologie, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
  - 13) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem rehabilitační a fyzikální medicína, a to v části „akreditované pracoviště I. typu“.
  - 14) Pracoviště musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem hygiena a epidemiologie, a to v části „akreditované pracoviště“.
  - 15) ...v jakémkoliv vzdělávacím programu.
  - 16) ...absolvování se týká lékařů, kteří při výkonu povolání pacientům pouze indikují lékařské ozáření, tzn. nejsou radiačními pracovníky, resp. aplikujícími odborníky a nemají zvláštní odbornou způsobilost podle zákona č. 18/1997 Sb., „atomový zákon“, ve znění pozdějších předpisů.
  - 17) ...v uvedeném vzdělávacím programu.

8 Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální a technické vybavení pro jejich realizaci

8.1 Charakteristika vzdělávacích aktivit

8.1.1 Program kurzu Lékařská první pomoc

Předmět	Minimální počet hodin
Náhlá zástava krevního oběhu, incidence, diagnóza, základní a rozšířená neodkladná resuscitace včetně defibrilace (Basic Life Support a Advanced Cardiac Life Support).	2
Bezvědomí nejasného původu, křeče, synkopa; náhlé cévní mozkové příhody, diagnostické postupy, terapeutické okno, trombolýza systémová, intraarteriální.	2
Dušnost, hlavní příčiny: respirační etiologie – astma bronchiale, status astmaticus, inhalační trauma atd., kardiovaskulární etiologie – kardiální selhávání, astma cardiale, edém plic, embolie plicnice, zvláštní stavy: tonutí a utonutí, strangulace atd., diagnóza, dif. dg., terapeutické postupy, principy umělé plicní ventilace.	2
Bolesti na hrudi, akutní koronární syndrom, principy a indikace trombolýzy, PTCA (Percutaneous Transluminal Coronary Angioplasty), závažné dysrytmie a terapeutické přístupy.	2
Traumatologie – těžké úrazy, úraz hlavy, páteře, hrudníku, dutiny břišní, končetin, polytrauma, poranění el. proudem, termická poranění, hlavní zásady ATLS (Advanced Trauma Life Support).	2
Šok, diagnóza, klasifikace, příčiny, terapeutické přístupy.	1
Hromadný výskyt raněných, hlavní zásady BATLS (Battlefield Advanced Trauma Life Support).	1
Integrovaný záchranný systém a krizová logistika.	1
Zvláštnosti urgentních stavů u dětí.	2
Extramurální porod, péče o novorozence a matku, gynekologické akutní stavy.	1
Praktická výuka.	4
Ověření znalostí testem.	
Celkem	20

Personální a technické zabezpečení kurzu Lékařská první pomoc**Personální zabezpečení**

- Lékaři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru urgentní medicína a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
- Garant kurzu má nejvyšší vzdělání v oboru a nejméně 10 let praxe výkonu povolání lékaře v oboru specializace.
- Účastníci kurzu obdrží současně s pozvánkou do kurzu na CD učební texty Lékařská první pomoc k seznámení s tématy, což umožní ve stanovené době probrat tak rozsáhlou a náročnou problematiku.

Technické zabezpečení

- Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.
- Učebna pro praktickou výuku s vybavením: manekýn (dospělý, dětský a novorozenec) umožňující praktický nácvik základní i rozšířené neodkladné resuscitace se simultánním záznamem sledovaných vitálních funkcí (zejména respiračních a oběhových) k objektivizaci účinnosti prováděné resuscitace a možnosti uložení sledovaných dat do PC a závěrečné vyhodnocení.
Model musí umožnit nácvik:
  - zajištění průchodnosti dýchacích cest pomocí vzduchovodů, Combi-tubusu, laryngeálního tubusu, laryngeální masky (včetně intubační) a různými technikami tracheální intubace,
  - umělé plicní ventilace z plic do plic ústy, přes masku, ručním dýchacím přístrojem/transportním ventilátorem,
  - nácvik intubace dětí/novorozenců a umělou plicní ventilaci,
  - zajištění průchodnosti dýchacích cest koniopunkcí, minitracheotomií (krikotomií),
  - punkci pneumotoraxu,
  - zajištění vstupu do krevního řečiště - punkci a kanylaci periferní žíly, centrální žíly (subclavia, jugularis int.), v. femoralis a různé techniky intraoseálního přístupu,
  - diagnostiky simulovaných poruch rytmu na kardioskopu a volbu farmako- a elektroimpulzoterapie.
- Počítačová učebna pro závěrečné testování znalostí. Pro objektivní hodnocení je nezbytné pracovat alespoň s ověřeným kvazistandardizovaným testem.

8.1.2 Program kurzu Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy

Předmět	Minimální počet hodin
Lékařská etika (etické kodexy, etické chování zdravotníků). Práva a povinnosti pacientů, informovaný souhlas. Eutanázie aj.	3
Komunikace s problémovým pacientem.	4
Organizace a řízení zdravotnictví, financování zdravotní péče.	8,5
Informace o základních zákonných a prováděcích předpisech ve zdravotnictví.	1
Systém všeobecného zdravotního pojištění. Vztah lékař (zdravotnické zařízení) a pojišťovny.	1
Druhy, formy a právní postavení zdravotnických zařízení.	1
Základy kvality péče a bezpečí.	1
Personální řízení (Zákoník práce, komunikace s ekonomickými institucemi – daňové přiznání, evidence majetku, finanční toky).	2
Povinnosti zdravotnických pracovníků, práva a povinnosti, vedení a nakládání se zdravotnickou dokumentací, zejména postup lege artis, mlčenlivost.	1,5
Právní odpovědnost ve zdravotnictví.	1
Nemocenské a důchodové pojištění.	0,5
Celkem	16

Personální a technické zabezpečení kurzu Základy lékařské etiky, komunikace, managementu a legislativy

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Lektoři se znalostí zdravotnického práva a veřejného zdravotnictví, zejména osoby s právnickým vzděláním a profesní zkušeností v oblasti zdravotnického práva v délce alespoň 5 let. Součástí lektorského týmu mohou být i další osoby, zejména osoby, které mají praxi v oblasti řízení ve zdravotnictví nejméně 5 let, dále studovali management, ať již na vysoké škole nebo v MBA programu, popřípadě obdobných oborů vysokých škol či celoživotního vzdělávání.
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů Základy zdravotnické legislativy, event. jiné.

8.1.3 Program kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí

Předmět	Minimální počet hodin
Škodlivé užívání NL a závislostí na NL v ČR.	1
Přehled NL zneužívaných v ČR a jejich vlastností.	1
Zdravotní aspekty škodlivého užívání NL a závislostí na NL.	1
Problematika škodlivého užívání NL a závislostí na NL ve specifických podmínkách jednotlivých medicínských oborů, možnosti prevence.	2
Přehled specifických léčebných modalit pro osoby škodlivě užívající NL a závislé.	1
Právní aspekty související se zneužíváním NL a závislostmi na NL.	1
Závěr kurzu, diskuse.	1
Celkem	8

Personální a technické zabezpečení kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.

8.1.4 Program kurzu Radiační ochrana

Předmět	Minimální počet hodin
a) Účinky ionizujícího záření na živé systémy, charakter deterministických a stochastických účinků. Veličiny a jednotky používané pro potřeby radiační ochrany.	1
b) Systém radiační ochrany, aplikace základních principů radiační ochrany do soudobé koncepce a legislativy EU a ČR.	1
c) Radiační zátěž obyvatel z různých zdrojů ionizujícího záření. Specifický charakter lékařského ozáření, velikosti dávek pacientům pro typické radiologické postupy.	1
d) Úloha lékařů indikujících vyšetření nebo léčbu s využitím zdrojů ionizujícího záření – význam indikačních kritérií (Věstník MZ ČR č. 11/03).	1
e) Zásady pro uplatňování požadavků radiační ochrany pacientů při provádění a řízení zdravotnických výkonů s použitím zdrojů ionizujícího záření – optimalizace radiační ochrany při lékařském ozáření (diagnostické referenční úrovně, princip ALARA „As Low As Reasonably Achievable“).	1
f) Praktické metody ochrany radiačních a ostatních pracovníků, ostatních pacientů a obyvatel při využívání zdrojů ionizujícího záření ve zdravotnickém zařízení (kontrolované a sledované pásmo, systém monitorování, vedení dokumentace, program zabezpečování jakosti).	1
g) Odpovědnost za zajištění požadavků radiační ochrany při využívání zdrojů ionizujícího záření v lékařství: úloha indikujícího lékaře, aplikujícího odborníka, radiologického fyzika. Význam soustavného dohledu dohlížející osobou a osobou s přímou odpovědností.	1
h) Pracovní-lékařská péče o radiační pracovníky. Lékařská pomoc lidem ozářeným v důsledku radiační nehody.	1
Celkem	8

Personální a technické zabezpečení kurzu Radiační ochrana

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Lektoři se specializovanou způsobilostí v oboru radiologie a zobrazovací metody, specializací v oboru radiologický fyzik, případně se specializací v radiační ochraně (Státní ústav radiační ochrany (dále jen „SÚRO“), Státní úřad pro jadernou bezpečnost (dále jen „SÚJB“)) pro předměty v bodech a), b), c), e), f) a g). • Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru radiologie a zobrazovací metody, neuroradiologie a dětská radiologie pro předmět v bodě d). • Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru pracovní lékařství, radiologie a zobrazovací metody, případně se specializovanou způsobilostí v radiační ochraně (SÚRO, SÚJB) pro předmět v bodě h).
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí výukových materiálů.

8.1.5 Program specializačního kurzu Pracovní lékařství - před závěrečnou zkouškou

Předmět	Minimální počet hodin
Pracovní lékařství a pracovně lékařské služby, principy ochrany a podpory zdraví při práci, uspořádání pracovně-lékařské péče v ČR, přehled činností pro zaměstnavatele a pracovníky, činnosti v rámci ochrany veřejného zdraví.	2
Přehled zákonných požadavků na ochranu zdraví při práci – přehled legislativních opatření, orgány ochrany veřejného zdraví a státní dozor v ochraně zdraví.	1
Analýza rizik při práci – principy hodnocení pracoviště, pracovního místa, pracovní činnosti, faktory pracovního prostředí, základní principy hodnocení expozice, úkoly pracovně-lékařské služby v hodnocení rizik, související legislativa.	3
Kategorizace prací – legislativa, rizikové práce, jejich evidence, měření pro účely kategorizace. Další hygienické požadavky na pracovní místo a pracovní prostředí. Organizace práce a pracovních postupů.	2
Prohlídky pracovišť, šetření pracovních podmínek pro účely posuzování nemocí z povolání.	1
Poškození zdraví z práce, nemoci z povolání a ohrožení nemoci z povolání, pracovní úrazy, nemoci související s prací – principy a postupy při uznávání profesionálních onemocnění, odvolání proti rozhodnutí, povinnosti zaměstnavatele, dopady pro zaměstnance, související legislativa.	3
Preventivní opatření v pracovně lékařské péči – primární, sekundární, terciární prevence – principy prevence v podniku, úkoly lékaře v pracovně-lékařské péči, druhy a cíle preventivních prohlídek, osobní ochranné pracovní pomůcky (OOPP), související legislativa.	2
Principy posuzování zdravotní způsobilosti k práci, při volbě povolání a přípravě na povolání, posuzování zdravotní způsobilosti u mladistvých, žen, hendikepovaných pracovníků, starších pracovníků, související legislativa.	2
Fyziologie práce – fyzická zátěž, pracovní polohy, ergonomie práce – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, nemoci související s prací, preventivní opatření, související legislativa.	4
Psychická a sensorická zátěž – práce na směny, noční práce, stres, práce se zobrazovacími jednotkami apod. – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, nemoci související s prací, preventivní opatření, související legislativa.	2
Hluk, vibrace – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, nemoci související s prací, preventivní opatření (vč. OOPP), související legislativa.	3
Neionizující záření – elektromagnetické záření, ultrafialové a infračervené záření, lasery – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, nemoci související s prací, preventivní opatření, související	2

legislativa.	
Mikroklimatické podmínky – tepelná pohoda, větrání, vytápění. Klimatizovaná pracoviště. Osvětlení – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, onemocnění, nemoci související s prací, preventivní opatření (vč. OOPP), související legislativa. Poskytování ochranných nápojů.	4
Prach – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, preventivní opatření, používání OOPP, související legislativa.	4
Chemické látky – charakteristika, měření a hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, preventivní opatření, používání OOPP, související legislativa. Bezpečnostní listy. Biologické expoziční testy.	5
Biologičtí činitelé – charakteristika, hodnocení expozice, limity pro pracovní prostředí, kategorizace prací, působení na člověka, profesionální onemocnění, preventivní opatření, související legislativa.	2
Onemocnění z dlouhodobého nadměrného přetěžování a vibrací – tunelové syndromy, epikondylitidy, artrózy, traumatická vasoneuróza, příklady profesionální expozice, klinické projevy, charakteristika, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání a ohrožení nemoci z povolání, léčba, prognóza, prevence, preventivní prohlídky, kontraindikace.	5
Profesionální poškození sluchu z hluku – charakteristika, příklady profesionální expozice, klinické projevy, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání a ohrožení nemoci z povolání, léčba, prognóza, prevence, preventivní prohlídky, kontraindikace.	2
Profesní intoxikace – charakteristika vybraných profesionálních otrav, příklady profesionální expozice, klinické projevy, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání a ohrožení nemoci z povolání, léčba, akutní, prognóza. Antidota. Prevence. Preventivní prohlídky, kontraindikace, biologické expoziční testy (BET).	4
Karcinogeny, mutageny – charakteristika, příklady profesionální expozice, klinické projevy, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání, léčba, prognóza, prevence, preventivní prohlídky.	2
Profesionální onemocnění dýchacího ústrojí – pneumokoniózy, alergická onemocnění, nádory, charakteristika, příklady profesionální expozice, klinické projevy, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání, léčba, prognóza, prevence, preventivní prohlídky, kontraindikace, profesní inhalační alergeny. Ochrana dýchacích cest.	3
Kožní nemoci z povolání – charakteristika, příklady profesionální expozice, klinické projevy, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání, léčba, prognóza, prevence, preventivní prohlídky – kontraindikace. Nejčastější profesní kožní alergeny. Ochrana kůže.	3
Infekční nemoci z povolání. Cestovní medicína – charakteristika vybraných nákaz, situace v ČR, příklady profesionální expozice, klinické projevy, diagnostika, kritéria pro uznávání nemoci z povolání, léčba, prognóza, prevence, preventivní prohlídky – kontraindikace, náplň, frekvence. Očkování. Práce v klimaticky a epidemiologicky náročných oblastech v zahraničí.	4

Vyšetřovací metody v pracovním lékařství – spirometrie, prstová pletysmografie, audiometrie, EMG – postup, hodnocení, praktické ukázky.	5
Problematika škodlivého užívání návykových látek a závislostí v práci – nejčastěji zneužívané látky (alkohol, drogy, léky), pracovně-právní aspekty, možnosti prevence.	2
Celkem	72

Personální a technické zabezpečení specializačního kurzu Pracovní lékařství - před závěrečnou zkouškou

Personální zabezpečení

- Lékaři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru pracovní lékařství (dříve hygiena práce a nemoci z povolání).
- Zdravotničtí pracovníci nelékařských profesí se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
- Pracovníci orgánů ochrany veřejného zdraví se specializovanou způsobilostí v oboru hygiena a epidemiologie, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice a praxí v oboru nejméně 10 let.

Technické zabezpečení

- Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů Základy pracovního lékařství, IPVZ, Praha, event. jiné.

9 Doporučená literatura

Doporučená literatura
BARDODĚJ, Z. <i>Expoziční testy v průmyslové toxikologii</i> . Praha: Avicenum, 1980. 367 s.
BARON, L., et al. <i>Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v malých a středních podnicích: příručka pro zaměstnavatele</i> . Praha: Státní zdravotní ústav, 2003. 75 s. ISBN 80-7071-212-0.
BAUMRUK, J. <i>Analýza rizik při práci: příručka pro zaměstnavatele</i> . 3. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav Praha v nakl. Fortuna, 2002. 136 s. ISBN 80-7071-209-0.
BENCKO, V., CIKRT, M., LENER, J. <i>Toxické kovy v pracovním a životním prostředí člověka</i> . Praha: Avicenum, 1984. 263 s.
BRHEL, P., MANOUŠKOVÁ, M., HRNČÍŘ, E. <i>Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče</i> . Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. 338 s. ISBN 80-7013-414-3.
BUCHANCOVÁ, J., aj. <i>Pracovní lékařstvo a toxikológia</i> . Martin: Osveta, 2003. 1133 s. ISBN 80-8063-113-1.
CIKRT, M., MÁLEK, B. a kol.: <i>Pracovní lékařství : Hygiena práce</i> . Praha: CIVOP – Centrum informací a vzdělávání ochrany práce, 1995. 253 s. ISBN 8090015123.
CIKRT, M., MÁLEK, B. a kol.: <i>Pracovní lékařství : nemoci z povolání</i> . Praha: CIVOP – Centrum informací a vzdělávání ochrany práce, 1996. 214 s. ISBN 8090015123.
FIŠEROVÁ, J., aj. <i>Funkční vyšetření plic</i> . Praha: Geum, 2003. 128 s. ISBN 80-86256-32-4.
GILBERTOVÁ, S., MATOUŠEK, O. <i>Ergonomie: optimalizace lidské činnosti</i> . Praha: Grada, 2002. 239 s. ISBN 80-247-0226-6.
HAVRÁNEK, J., aj. <i>Hluk a zdraví</i> . Praha: Avicenum, 1990. 278 s. ISBN 80-201-0020-2.
INSTITUT POSTGRADUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VE ZDRAVOTNICTVÍ. <i>Vybrané kapitoly z pracovního lékařství</i> . Praha: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2006. 172 s. ISBN (brož.).
KLENER, V., aj. <i>Hygiena záření</i> . Praha: Avicenum, 1988. 471 s.
MIKYSKA, M. <i>Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání</i> . Olomouc: ANAG, 1999. 151 s. ISBN 80-7263-008-3.
KUKLOVÁ, D., ŠUBRT, B. <i>Povinnosti zaměstnavatele v oblasti zdravotní péče o zaměstnance</i> . Olomouc: ANAG, 2002. 351 s. ISBN 80-7263-127-6.
KUNA P, NAVRÁTIL, L., aj. <i>Klinická radiobiologie</i> . Praha: Manus, 2005. 222 s. ISBN 80-86571-09-2.
PELCLOVÁ, D., aj. <i>Nejčastější otravy a jejich terapie</i> . Praha: Galén, 2009. 163 s. ISBN 978-80-7262-603-8.
PELCLOVÁ, D., aj. <i>Nemoci z povolání a intoxikace</i> . Praha: Karolinum 2006, 207 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1183-X.
PRYMULA, R., aj. <i>Biologický a chemický terorismus: informace pro každého</i> . Praha: Grada, 2002. 150 s. ISBN 80-247-0288-6.
TUČEK, M., CIKRT, M. A PELCLOVÁ, D.: <i>Pracovní lékařství pro praxi: příručka s doporučenými standardy</i> . Praha: Grada, 2005. 327 s. ISBN 80-247-0927-9.
URBANČEK, S., DASTYCHOVÁ, E., BUCHVALD, D., VOCILKOVÁ, A. <i>Kontaktné alergény</i>

v pracovním a životním prostředí. Banská Bystrica: Polygrafia Gutenberg, 2006. 298 s. ISBN 80-969307-5-3.

Odborné časopisy

Časopis lékařů českých

České pracovní lékařství

Farmakoterapeutické informace

JAMA CS

Pracovní lékařství

Praktický lékař

Vnitřní lékařství

Zahraníční časopisy (přístupné na webových stránkách Společnosti pracovního lékařství ČLS JEP: <http://www.pracovni-lekarstvi.cz/>)

Legislativa

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů (§9 odst. 2, §18a, §35a, §40).

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), v platném znění (zejm. §§ 84-88).

Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů (nabývá účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost, zrušuje zákon č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích, nařízení vlády č.25/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce (zejm. § 37).

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění (zejména § 37).

Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, v platném znění.

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání.

Nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

Nařízení vlády č. 1/2008 Sb., o ochraně před neionizujícím zářením.

Vyhláška Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 307/2002 Sb., o radiační ochraně, v platném znění.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zařízení, která tyto nemoci uznávají, v platném znění.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracovní místa, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.

Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 145/1988 Sb., o Úmluvě o závodních zdravotních službách (č.161 MOP).
Vyhláška č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem.
Vyhláška č. 385/2006 o zdravotnické dokumentaci, v platném znění.
Vyhláška č. 277/2004 o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel s podmínkou a náležitosti lékařského potvrzení osvědčujícího zdravotní důvody, pro něž se za jízdy nelze na sedadle motorového vozidla připoutat bezpečnostním pásem, v platném znění.
Směrnice Ministerstva zdravotnictví č. 49/1967 Věst. MZd, o posuzování zdravotní způsobilosti k práci, ve znění směrnic Ministerstva zdravotnictví č. 17/1970 Věst.MZ ČSR, o změnách v posuzování zdravotní způsobilosti k práci (registrované v částce 2/1968 Sb. a částce 20/1970 Sb.) a vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 61/2000 Sb.
Metodické opatření Ministerstva zdravotnictví č. 9/2003 Stanovení nejméně středního stupně závažnosti izolovaného syndromu karpálního tunelu (uvedeno ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví, částka 10/2003).
Metodické opatření Ministerstva zdravotnictví č. 8/2003 Posuzování dynamiky vývoje pneumokoniózy (uvedeno ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví, částka 10/2003).
Metodické opatření Ministerstva zdravotnictví č. 11/2004 Zajištění jednotného postupu při ověřování podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání (uvedeno ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví, částka 11/2004).